

Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 04.08.1986, sp. zn. Cpj 44/85, ECLI:CZ:NS:1986:CPJ.44.1985.1

Číslo: 2/1987

Právní věta: K některým otázkám rozhodování soudů o náhradě škody.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 04.08.1986

Spisová značka: Cpj 44/85

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Zpráva

Hesla: Doprava, Lhůty, Myslivost, Náhrada škody, Odpovědnost za škodu, Řízení před soudem, Služby, Vlastnické právo, Vodní hospodářství

Předpisy: 40/1964 Sb. § 130a odst. 3

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V občanském soudním řízení při rozhodování o náhradě škody v případech, které nejsou upraveny ustanoveními části šesté, hlavy druhé občanského zákoníku 1) , je třeba vždy vycházet buď výlučně anebo především ze speciálních ustanovení obsažených v jiných částech občanského zákoníku nebo ve zvláštních předpisech. Pro řešení otázek společné odpovědnosti, obsahu a rozsahu náhrady škody musí však být použita ustanovení části šesté, hlavy druhé, třetího oddílu občanského zákoníku, pokud zvláštní předpis neobsahuje úpravu, která by použití společných ustanovení o náhradě škody vylučovala. Obdobně to platí i pro posuzování promlčení práv na náhradu škody podle ustanovení § 106 o. z.

1. Odpovědnost za škodu způsobenou na sousedním pozemku v souvislosti se vstupem na něj podle ustanovení § 130a odst. 3 o. z.

Ustanovení § 130a odst. 3 o. z. obsahuje jednu z nových skutkových podstat odpovědnosti za škodu, které přinesla novela (zákon č. 131/1982 Sb.) občanského zákoníku.

Z tohoto ustanovení vyplývá, že odpovědnost za škodu způsobenou na pozemku v souvislosti se vstupem na něj může být posuzována podle tohoto ustanovení (jako odpovědnost bez zřetele na zavinění) jen tehdy, jestliže vstup na pozemek byl vyvolán potřebou údržby a obhospodařování sousedních pozemků a staveb a jestliže poškozený škůdci vstup na pozemek dobrovolně nebo na základě rozhodnutí umožnil („Došlo-li tím ...“, tedy v souvislosti se splněním povinnosti umožnit vstup na pozemek). Byl-li vstup na pozemek vyvolán jinými důvody, které nelze považovat za údržbu

či obhospodařování nebo vstoupil-li škůdce na pozemek nedovoleně, musí být odpovědnost za škodu způsobenou na pozemku posuzována podle obecných ustanovení části šesté, hlavy druhé občanského zákoníku.

2. Odpovědnost za škodu v souvislosti s poskytováním služeb

Občanský zákoník 2) obsahuje v části čtvrté některé zvláštní skutkové podstaty odpovědnosti za škodu při poskytování služeb. Jejich společný rys spočívá v tom, že odpovědným subjektem je vždy socialistická organizace poskytující služby. Pouze ustanovení § 233 odst. 2, věta druhá, o. z. upravuje společnou odpovědnost socialistické organizace a osoby použité touto organizací k poskytnutí služby. Z hlediska odpovědnosti socialistických organizací při poskytování služeb občanům (a tedy i z hlediska odpovědnosti uvedených organizací za škodu) je zvláště důležité kogentní ustanovení § 233 odst. 3 o. z., podle něhož odpovědnost stanovená zákonem (to znamená i odpovědnost socialistických organizací za škodu vyplývající z jiných obecně závazných právních předpisů) nemůže být účastníky právních vztahů ze služeb jednostranně ani dohodou vyloučena nebo omezena.

a) Odpovědnost za škodu podle ustanovení § 233 odst. 2 o. z.

Soudy správně vycházejí z toho, že odpovědnost organizací podle ustanovení § 233 odst. 2, věta první, o. z. za škodu způsobenou v souvislosti s přístupem do bytu nebo k osobnímu majetku občanů, spojeným s poskytnutím služby, zaviněním osob, kterých organizace k poskytnutí služby použila, je objektivní odpovědností, třebaže jedním z předpokladů vzniku této odpovědnosti je zavinění osoby použité k poskytnutí služby, tj. úmysl nebo nedbalost této osoby. Odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 233 odst. 2 o. z. se organizace nemůže zprostit. Pokud osoba použitá k poskytnutí služby způsobila škodu úmyslně, odpovídá za ni podle ustanovení § 233 odst. 2, věta druhá, o. z. společně a nerozdílně s organizací.

b) Odpovědnost za škodu podle ustanovení § 237 o. z.

Z hlediska odpovědnosti organizace za škodu podle ustanovení § 237 o. z. není podstatné, jakým způsobem byla věc poškozena, tj. zda nedošlo k poškození mechanickému, chemickému apod. (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 37/1978 Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek), ani zda škoda vznikla přímo při provádění úkonů, v nichž spočívá podstata služby, nebo při souvisejících úkonech (jako je např. přeprava věci z jedné provozovny organizace do druhé, skladování apod.). Odpovědnost organizace za škodu podle ustanovení § 237 o. z. je odpovědností bez zřetele na zavinění. Není rozhodující, zda organizace porušila určitou právní povinnost nebo zda je dáno její zavinění. Soudy správně vycházejí z toho, že pro posouzení odpovědnosti organizace za škodu podle ustanovení § 237 o. z. nemá vzhledem k povaze této odpovědnosti právní význam, zda organizace při provádění služby postupovala podle příslušných technických norem či správné technologie.

Např. okresní soud v Litoměřicích ve věci sp. zn. 9 C 166/85 správně dovodil, že použití technologie odpovídající příslušné technické normě při čištění kožichu nelze považovat za důvod zprošťující žalovanou organizaci její odpovědnosti za poškození tohoto kožichu při čištění.

Naopak nesprávně postupoval Okresní soud v Ústí nad Orlicí, když ve věcech sp. zn. 9 C 831/83 a 5 C 540/84 nadbytečně vyžádal znalecký posudek ohledně toho, zda při čištění poškozených oděvů byl dodržen správný technologický postup.

Organizace poskytující služby odpovídá za škodu podle ustanovení § 237 o. z. druhému účastníku smluvního vztahu. I tehdy, je-li vlastníkem poškozené, ztracené nebo zničené věci někdo jiný než ten, kdo předal věc organizaci k provedení služby, je k podání žaloby o náhradu škody podle ustanovení § 237 o. z. aktivně věcně legitimován pouze občan, který je účastníkem právního vztahu z dané služby.

3)

Např. okresní soud v Olomouci ve věci sp. zn. 13 C 124/83 správně zamítl žalobu o náhradu za poškození kožichu převzatého žalovanou organizací k vyčištění, když zjistil, že smlouvu o vyčištění tohoto kožichu neuzavřela se žalovanou organizací žalobkyně, ale její manžel.

Je předpokladem odpovědnosti organizace podle ustanovení § 237 o. z., že věc byla organizací převzata k provedení služby. Výklad pojmu „převzetí věci k provedení služby“ nečiní v praxi potíže; zpravidla nebývá sporu o tom, že organizace věc od občana za účelem provedení služby fakticky převzala. V minulosti vznikaly problémy při výkladu zmíněného pojmu v souvislosti se službami spočívajícími v provozování uzamykatelných ukládacích skříněk na nádražích a jinde. Tyto otázky byly vyloženy ve stanovisku uveřejněném pod č. 33/1983 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Podle závěrů tohoto stanoviska nedochází při používání uvedených skříněk k převzetí uložených věcí organizací, provozujících poskytování ukládacích skříněk, a chybí tak základní předpoklad odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 237 o. z.

Organizace se zproští odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 237 o. z. tehdy, kdyby ke škodě došlo i jinak. Soudy při posuzování tohoto zprošťujícího důvodu vycházejí zejména z toho, že ke škodě by mohlo dojít „i jinak“ buď z vnitřních příčin (spočívajících např. v povaze věci a v jejich vadách) nebo z vnějších příčin (např. při živelné pohromě), jejichž vliv by se stejnou měrou projevil, i kdyby organizace věc k provedení služby nepřevzala.

Např. okresní soud v Ostravě ve věci sp. zn. 34 C 188/83 správně zamítl žalobu o náhradu za poškození šatů při čištění spočívající ve změně barvy. Zjistil totiž, že změna barvy nastala v důsledku fotodestrukce barviva látky vlivem působení světla a že k této škodě by došlo, i kdyby šaty nebyly dány do čistírny.

Vzhledem k ustanovení § 233 odst. 3 o. z. se organizace nemůže zprostit své odpovědnosti za škodu vyplývající z ustanovení § 237 o. z. ani prohlášením nebo dohodou mezi ní a občanem o rizikovém provedení služby. Jestliže organizace není objektivně schopna provést požadovanou službu bez poškození věci převzaté k jejímu provedení, nemůže být nucena k uzavření smlouvy o této službě (srov. § 224 odst. 2 o. z.). Pokud však tuto smlouvu uzavře a dojde k poškození nebo zničení věci převzaté od občana k provedení služby, odpovídá organizace podle ustanovení § 237 o. z. za vzniklou škodu a této své odpovědnosti se nemůže zprostit, a to s jedinou výjimkou vyplývající přímo z ustanovení § 237 o. z. („ledaže by ke škodě došlo i jinak“). Odpovědnost organizace za škodu podle ustanovení § 237 o. z. by ovšem nebyla dána v rozsahu případného zavinění poškozeného (§ 441 o. z.).

Pokud jde o odpovědnost za škodu na věci odložené v šatně, je třeba poukázat na stanovisko uveřejněné pod č. 1/1985 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

c) Odpovědnost za škodu podle ustanovení § 238 o. z.

Rozhodování soudů o náhradě škody podle ustanovení § 238 o. z. se týká ve většině případů odpovědnosti organizace za poškození občana na zdraví při provádění zdravotnických služeb.

Předpokladem vzniku odpovědnosti organizace poskytující služby za škodu ve smyslu ustanovení § 238 o. z. není porušení právní povinnosti organizací ani její zavinění. 4) Uvedené odpovědnosti se organizace nemůže zprostit (viz § 238, věta za středníkem, o. z.). V úvahu přichází ovšem zavinění poškozeného (§ 441 o. z.).

Organizace odpovídá za škodu podle ustanovení § 238 o. z. jen tehdy, byla-li škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při poskytnutí služby

použito. Výklad pojmu „okolnosti, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci“ je třeba chápat tak, že o takovéto okolnosti jde zejména tam, kde škoda vznikla v důsledku vady použitého přístroje nebo jiné věci. 5)

Okolnosti, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při poskytnutí služby použito, mohou spočívat i v nedostatečné sterilnosti nebo jiné chybějící vlastnosti, kterou by jinak měl mít přístroj nebo jiná věc použitá při poskytování zdravotnické služby. Pokud je totiž předepsána nebo se předpokládá určitá vlastnost přístroje či jiné věci použité při poskytování služby a tento přístroj nebo jiná věc zmíněnou vlastnost postrádají, lze dovodit, že byla-li chybějící vlastnost příčinou vzniku škody, byla škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo použito při poskytování služby (§ 238 o. z.).

Okresní soud v Liberci ve věci sp. zn. 7 C 921/78 správně dovodil, že žalovaná zdravotnická organizace odpovídá podle ustanovení § 238 o. z. za škodu vzniklou v důsledku přenosu infekčního onemocnění na žalobce jehlou injekční nesterilní stříkačky.

Naproti tomu obvodní soud pro Prahu 1 ve věci sp. zn. 17 C 391/82 posoudil podle ustanovení § 421 o. z. odpovědnost zdravotnické organizace za škodu vzniklou v důsledku zanesení infekce jehlou při infuzi. Pochybení spočívá v tom, že neuvažoval odpovědnost organizace podle ustanovení § 238 o. z.

Je však vyloučeno, aby podle ustanovení § 238 o. z. byla posouzena odpovědnost zdravotnické organizace za škodu, která neměla příčinu v povaze konkrétního použitého přístroje nebo jiné věci, ale v samostatném zdravotnickém zákroku, popřípadě ve způsobu jeho provedení. V takovém případě odpovídá zdravotnická organizace za škodu podle ustanovení § 421 o. z.

Vadnost či jiný nedostatek použitého přístroje nebo jiné věci ovšem nejsou nutným předpokladem posouzení odpovědnosti organizace za škodu podle ustanovení § 238 o. z. Podle tohoto ustanovení bude organizace odpovídat občanovi i tehdy, jestliže příčina vzniku škody spočívá v povaze použitého přístroje nebo jiné věci (např. v jeho určité vlastnosti), která obvykle nevyvolává vznik škody, ale v konkrétním případě škodu vyvolala.

3. Odpovědnost za škodu vzniklou uživatelům dálnic, silnic a místních komunikací podle ustanovení zákona č. 135/1961 Sb. o pozemních komunikacích (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 55/1984 Sb.) a vyhlášky č. 35/1984 Sb., vydané k provedení tohoto zákona

S účinností od 1. 7. 1984 jsou v předpisech o pozemních komunikacích výslovně upraveny i závady ve schůdnosti a odpovědnost za škodu, k níž tyto závady vedly. I nadále však lze přiměřeně používat základní závěry uveřejněné judikatury k výkladu ustanovení zákona č. 135/1961 Sb. a prováděcí vyhlášky k němu. 6)

Podle ustanovení § 9a odst. 2 zákona č. 135/1961 Sb. odpovídají správci dálnic, silnic a místních komunikací za škody vzniklé uživatelům těchto komunikací, jejichž příčinou byly závady ve sjízdnosti, ledaže prokáží, že nebylo v mezích možnosti tyto závady odstranit ani na ně předepsaným způsobem upozornit. Obdobně odpovídají podle ustanovení § 9a odst. 3 téhož zákona správci místních komunikací za škody, jejichž příčinou byly závady ve schůdnosti na stanovených druhích komunikací nebo jejich částech. S ohledem na formulaci zprošťovacího důvodu (je vázán na obecné možnosti a nikoli na možnosti každé jednotlivé organizace) jde v obou případech o odpovědnost organizace bez ohledu na zavinění.

Závady ve sjízdnosti dálnic, silnic a místních komunikací vypočítává příkladmo („zejména“) ustanovení § 12 odst. 2 vyhlášky č. 35/1984 Sb. Závady ve schůdnosti vypočítává ustanovení § 12

odst. 5 téže vyhlášky.

V souladu s ustanovením § 12 odst. 2 vyhlášky č. 35/1984 Sb. považoval okresní soud v Liberci ve věci sp. zn. 16 C 1634/82 za závadu ve sjízdnosti námrazu na nechráněném úseku jinak dobrého povrchu komunikace.

Okresní soud Plzeň-město ve věci sp. zn. 10 C 26/83 správně posoudil jako závadu ve schůdnosti zamrzlou a neposypanou kaluž v podchodu, kterou nebylo možno obejít.

Soudy se zpravidla zabývají možnostmi správců dálnic, silnic a místních komunikací odstranit závady ve sjízdnosti nebo ve schůdnosti anebo na ně předepsaným způsobem upozornit (§ 9a odst. 2 a 3 zákona č. 135/1961 Sb.) a možností zprostit se tak odpovědnosti pouze k námitkám žalovaných, ač by tak měly činit vždy z vlastní iniciativy. Meze možností organizace závady odstranit, popřípadě na ně upozornit, je nutno chápat objektivně nikoli subjektivně z hlediska konkrétní organizace. V tomto směru stále platí zásady uvedené v rozhodnutí uveřejněném pod č. 24/1982 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Za závady, které objektivně nelze odstranit ani na ně předepsaným způsobem upozornit, mohou být považovány závady způsobené vichřicí, povodní apod. bezprostředně před nehodou.

Správně proto postupoval okresní soud v Liberci ve věci sp. zn. 16 C 1634/82, který nepřihlédl k námitce žalované organizace o nemožnosti odstranění závady ve sjízdnosti, když vzal za prokázáno, že k nehodě došlo na úseku komunikace, o němž bylo obecně známo, že jde o místo nechráněné, kde se námrazy často vytvářejí, takže organizace věděla to, že je třeba tomuto úseku věnovat zvýšenou pozornost a nečinila tak.

Při posuzování možnosti organizace odstranit závady nelze dovozovat, že by měly být vyloučeny a odstraněny vždy okamžitě všechny závady, ale je nutné dovodit, že by měl být vždy zajištěn řádný a bezpečný provoz na vozovce, a to alespoň včasným upozorněním na uvedené závady předepsaným způsobem.

V souladu s tímto názorem rozhodoval i okresní soud v Mostě ve věci sp. zn. 10 C 972/84, který zamítl žalobu o náhradu škody vzniklou úrazem na vozovce, když bylo v řízení prokázáno, že od časných ranních hodin do doby úrazu žalovaná organizace opakovaně prováděla čištění vozovky plužením a chemickým posypem.

Za okolnost vylučující odpovědnost podle ustanovení § 9a odst. 2 a 3 zákona č. 135/1961 Sb. nelze považovat skutečnost, že organizace neměla k dispozici ani potřebné mechanismy ani pracovníky, kteří by údržbu prováděli.

Např. ve věcech sp. zn. 11 C 127/84 a sp. zn. 13 C 962/84 okresního soudu v Mostě bylo v obou případech žalobě o náhradu škody správně vyhověno a nebylo přihlédnuto k námitkám správce místní komunikace, že neměla k dispozici potřebné mechanismy.

V ustanovení § 9a zákona č. 135/1961 Sb. je upravena (v prvním odstavci negativně a ve druhém pozitivně) odpovědnost za škodu vzniklou uživatelům dálnic, silnic a místních komunikací jen ve vztahu k jednomu okruhu možných odpovědných subjektů, a to ve vztahu k organizacím uvedeným v ustanovení § 3d tohoto zákona (správcům komunikací). K tomuto závěru je nutno dospět výkladem uvedeného ustanovení ve vzájemné souvislosti jeho odstavce prvního a druhého. Pro uvedený závěr svědčí i systematické zařazení citovaného ustanovení v zákoně č. 135/1961 Sb. do části druhé, oddílu prvního nesoucího název „Užívání a ochrana dálnic, silnic a místních komunikací“ a dále celkové pojetí zákona, který upravuje především plánování a správu pozemních komunikací a jejich jednotlivých druhů, zatímco stavbu (popřípadě úpravu) pozemních komunikací upravuje jen z

hlediska vydání rozhodnutí o přípustnosti stavby (§ 16), aniž v této souvislosti upravuje odpovědnost za škodu. Je proto třeba vycházet z toho, že v případě škody, která uživatelům dálnice, silnice či místní komunikace vznikla z jejího stavebního stavu nebo z její povahy, vylučuje ustanovení § 9a odst. 1 zákona č. 135/1961 Sb. pouze odpovědnost organizací silničního hospodářství. Není proto vyloučena obecná odpovědnost stavební organizace nebo podle okolností konkrétního případu investorské organizace (jde o to, kdo jednal protiprávně) za škodu podle ustanovení § 421 o. z. 7)

Správně postupoval např. okresní soud Plzeň – město ve věci sp. zn. 10 C 26/83, když se zabýval otázkou odpovědnosti Západočeských vodovodů a kanalizací za škodu se zřetelem na námitku, že k zaplavení podchodu došlo závadou kanalizace.

4. Odpovědnost organizace za škodu podle ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb. o vodách

Zákon č. 138/1973 Sb., o vodách, obsahuje mimo jiné právní úpravu podzemních vod a v rámci ní stanoví v § 29 odst. 1 odpovědnost organizace, která způsobí ztrátu podzemní vody nebo podstatné snížení vydatnosti jejího zdroje, popřípadě zhoršení jakosti v něm. Ve vztahu k ustanovením hlavy druhé části šesté občanského zákoníku 8) jde o speciální ustanovení o odpovědnosti za škodu. Náhrada spočívá v opatření náhradního zdroje, popřípadě poskytnutí jednorázové náhrady. Jinak o náhradě škody platí obecné předpisy.

Předpokladem úspěšného uplatnění nároku na náhradu škody podle ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb. je existence povolení odebírat podzemní vodu ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) téhož zákona. Je proto nutné, aby soudy v řízení o náhradě škody nejprve zjišťovaly, zda občan, který nárok uplatňuje, má povolení k odběru podzemní vody a zda je aktivně legitimován k podání žaloby. Soudy se často touto skutečností nezabývají a aktivní legitimaci k podání žaloby spojují bez dalšího s vlastnictvím ke studni a k souvisejícím nemovitostem.

Např. ve věci sp. zn. 12 C 92/82 okresního soudu ve Frýdku-Místku uložil krajský soud v Ostravě ve svém zrušujícím usnesení okresního soudu zabývat se tím, zda žalobkyním vzniklo právo odebírat vodu.

Potřeba povolení vodohospodářského orgánu k odběru podzemních vod a k jinému jejich užívání vyplývá v současné době z ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 138/1973 Sb. Povolení k odběru vody však bylo třeba i podle dřívější právní úpravy (podle ustanovení § 8 zákona č. 11/1955 Sb. ve znění zákona č. 12/1959 Sb. o vodním hospodářství, který platil od 1. 1. 1955 a byl zrušen zákonem č. 138/1973 Sb.). Podle ustanovení § 50 vládního nařízení č. 14/1959 Sb., kterým se prováděl dříve platný zákon č. 11/1959 Sb. o vodním hospodářství, bylo užívání vody ze studní vybudovaných před 1. 1. 1955 považováno za povolené užívání podzemní vody podle ustanovení § 8 tohoto zákona. Užívání podzemní vody z artéských studní a ze studní povolených vodohospodářskými orgány v rámci schvalování vodohospodářského díla nebo zařízení, jehož součástí byla také studna, bylo však třeba přihlásit podle ustanovení § 35 zákona č. 11/1955 Sb.

Touto otázkou se zabýval např. okresní soud Plzeň-jih ve věci sp. zn. 3 C 249/80 a dospěl k názoru, že zdroj pitné vody tu sloužil svému účelu minimálně od roku 1903, takže povolení k odběru vody ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 11/1955 Sb. se předpokládalo.

Nejvyšší soud ČSR ve svém zrušujícím rozsudku sp. zn. 1 Cz 22/83 uložil okresnímu soudu v Chrudimi ve věci sp. zn. 5 C 328/80 zjišťovat zejména tu skutečnost, kdy došlo k vybudování studny s odkazem na ustanovení § 50 dříve platného vládního nařízení č. 14/1959 Sb.

Za ztrátu podzemní vody je nutno považovat úplné vymizení vody ve studni, popřípadě takové snížení

vodního sloupce podzemní vody ve studni, že vodu již z ní nelze čerpat, Jde tedy o kvantitativní změnu zdroje podzemní vody.

Za podstatné zhoršení vydatnosti zdroje podzemní vody se považuje stav, kdy podzemní vodu lze odebírat v důsledku poklesu přítoku jejího zdroje jen v podstatně omezeném rozsahu oproti stavu, který existoval v době vydání povolení k odběru vody nebo před událostí, která byla příčinou snížení zdroje vody. Projeví se to např. tím, že zdroj podzemní vody nemůže nadále uspokojovat nezměněné potřeby oprávněných občanů.

Za zhoršení jakosti vody se považuje její kvalitativní změna, chemické, biologické nebo mechanické znečištění, které neumožňuje použití vody k účelu, pro který byl její odběr vodohospodářským orgánem povolen. Za podstatné zhoršení jakosti vody však nelze považovat takové zhoršení jakosti, kdy pitná voda i nadále po takovýchto změnách zůstane pitnou a užitková voda zůstane užitkovou. Musí tedy jít o změnu pitné vody aspoň v užitkovou a užitkové vody v nepoužitelnou.

Správně proto považoval okresní soud v Českých Budějovicích ve věci sp. zn. 13 C 158/82 za zhoršení jakosti vody takové její chemické a biologické znečištění, že voda nemůže být používána ani jako voda užitková. Stejně tak správně posoudil okresní soud v Českém Krumlově ve věci sp. zn. 4 C 483/83 změnu pitné vody ve vodu užitkovou nebo změnu užitkové vody ve vodu nepoužitelnou ani pro obvyklé užití (zalévání, praní apod.).

Nepoužitelnost vody, která byla pitnou vodou, ani jako užitkové vody, považoval za podstatné zhoršení jakosti vody správně i okresní soud Plzeň – jih ve věci sp. zn. 3 C 249/80.

Opatření náhradního zdroje vody stanoví zákon jako způsob náhrady škody v ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb. na prvním místě. Opatřením náhradního zdroje vody ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1 tohoto zákona se rozumí neprodlené opatření zdroje vody odpovídajícího množství a jakosti, jejíž odběr nevyžaduje větší úsilí nebo náklady (např. z hlediska vzdálenosti tohoto zdroje vody) oproti tomu, kdyby oprávněný odběratel odebíral podzemní vodu z původního zdroje. S výjimkou případů, kdy je určitý způsob opatření náhradního zdroje vody organizaci uložen např. rozhodnutím správního orgánu, náleží organizaci volba hospodářsky účelného způsobu opatření tohoto náhradního zdroje vody.

Jestliže však organizace opatří provizorní náhradní zdroj vody (např. přistavením cisterny s vodou na určité místo nebo instalováním hydrantu v obci), s jejímž odběrem jsou (ve srovnání s úsilím nebo náklady spojenými s původním oprávněným odběrem podzemní vody) spojeny vyšší úsilí nebo náklady (např. při donášce vody z větší vzdálenosti), lze za použití ustanovení § 421 odst. 1 o. z. a § 29 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb. dovodit, že oprávněný odběratel má právo na náhradu majetkové újmy vzniklé v souvislosti s vynakládáním těchto vyšších nákladů. Povinnost organizace opatřit náhradní zdroj vody, který by byl v podstatě rovnocenný s původním, však trvá i nadále.

Jestliže není možné nebo hospodářsky účelné opatřit náhradní zdroj vody, poskytne se jednorázová náhrada, která odpovídá ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb. snížení hodnoty toho nemovitého majetku, s jehož užíváním je povolení spojeno. Pokud by totiž bylo zřízení rovnocenného náhradního vodního zdroje spojeno s neúměrnými obtížemi a překážkami nebo by jeho zřízení bylo vůbec vyloučeno (zpravidla bude k posouzení této otázky nutné odborné posouzení), bylo by třeba poskytnout pouze jednorázovou náhradu ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb.

Výše jednorázové náhrady musí odpovídat rozdílu ceny, za niž by bylo možné nemovitý majetek např. prodat před zhoršením jakosti vody ve studni, a ceny, za niž by jej bylo možné prodat po tomto zhoršení, které znamená snížení jeho užitné hodnoty. Obě uvedené ceny musí být samozřejmě

stanoveny v rámci příslušných cenových předpisů, a to v době poškození (§ 443 o. z.).

Správně proto postupoval okresní soud v Českých Budějovicích ve věci sp. zn. 13 C 158/82, když vycházel ze znaleckého posudku, podle něhož bylo opatření náhradního zdroje vyloučeno. Výši jednorázové náhrady stanovil rozdílem hodnoty nemovitosti včetně vedlejších staveb před vzniklou škodou a hodnoty těchto nemovitostí po znečištění studně. Jinak správnému postupu soudu je však nutno vytknout, že se nezabýval tím, zda žalobce měl povolení k odběru vody podle ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 138/1973 Sb.

5. Odpovědnost za škodu způsobenou výkonem práva myslivosti a zvěří podle ustanovení zákona č. 23/1962 Sb. o myslivosti (ve znění zákonů č. 164/1971 Sb. a č. 96/1977 Sb. /9/)

V ustanoveních § 34 a násl. zákona č. 23/1962 Sb. (část devátá) je upravena odpovědnost uživatele honitby za škody způsobené výkonem práva myslivosti a zvěří.

Podle ustanovení § 34 odst. 1 citovaného zákona je uživatel honitby povinen hradit: a) škodu, která byla v honitbě způsobena výkonem práva myslivosti na honebních pozemcích nebo na polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě nebo na lesních porostech; b) škodu, kterou v honitbě na honebních pozemcích nebo na polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě nebo na lesních porostech způsobila užitková zvěř.

Při výkladu pojmu škoda, která byla způsobena výkonem práva myslivosti nebo užitkovou zvěří, vycházejí soudy správně z citovaného ustanovení § 34 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 23/1962 Sb.

Ve věci sp. zn. 11 C 865/84 okresní soud v Pardubicích správně podle tohoto ustanovení posuzoval škodu vzniklou na plodinách jejich rozrytím černou zvěří.

Správně posoudil škodu podle uvedeného ustanovení i okresní soud v Jablonci nad Nisou ve věci sp. zn. 6 C 773/79, v níž šlo o škodu vzniklou ohryzem užitkových lesních porostů zvěří.

Pojem „neodvratitelná událost“ ve smyslu ustanovení § 34 odst. 2 zákona č. 23/1962 Sb. vykládají soudy správně tak, že jde o takovou událost, která nastane nezávisle na vůli uživatele obory. Konkrétně může jít o vichřici, povodeň, sesuv půdy apod. Za osobu, za niž uživatel obory podle citovaného ustanovení neodpovídá, považují soudy správně osobu odlišnou od pracovníka nebo člena organizace užívající oboru.

Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, nestanoví, jaká „přiměřená opatření“ k zabránění škod způsobených zvěří je uživatel honebního pozemku povinen ve smyslu ustanovení § 34 odst. 4 tohoto zákona učinit. Stanoví se, že při těchto opatřeních nesmí docházet ke zraňování zvěře. Za přiměřená opatření vzhledem k ustanovení § 22 odst. 3 zákona č. 96/1977 Sb. považují soudy správně taková opatření, která jsou technicky přiměřená a ekonomicky únosná. Konkrétně půjde např. o náležité ohrazení, o instalaci zařízení k plašení zvěře apod.

Pokud uživatel honebního pozemku neprovede taková opatření, která jsou technicky přiměřená a ekonomicky únosná, snižuje se podle ustanovení § 34 odst. 4 zákona č. 23/1962 Sb. náhrada škody podle míry jeho zavinění.

Správně proto postupoval okresní soud v Jablonci nad Nisou ve věci sp. zn. 6 C 773/79, když snížil náhradu škody o jednu polovinu, protože uživatel honebního pozemku neprovedl žádná opatření k zabránění škod.

Základním předpokladem pro přiznání uplatňované náhrady škody ve smyslu ustanovení § 36 odst. 1 zákona č. 23/1962 Sb. oznámení předsedovi rozhodčí komise, že vznikla škoda, kolik je na náhradě

škody uplatňováno a jaká opatření byla učiněna k zabránění škod způsobených zvěří. Pro učinění tohoto oznámení stanoví zákon č. 23/1962 Sb. lhůty 14 dnů v případě poškození zemědělských plodin a 30 dnů (počítaných od 30. června běžného roku, pokud jde o škodu vzniklou od 1. července předcházejícího roku) v případě poškození lesních kultur. Jde o lhůty prekluzivní, takže neprovedením uvedených úkonů v těchto lhůtách nárok na náhradu škody zaniká.

Jestliže poškozený ve smyslu ustanovení § 36 odst. 1 zákona č. 23/1962 Sb. oznámí ve lhůtě dané zákonem, že neučinil žádná opatření k zabránění škod způsobených zvěří, je nutno vycházet z toho, že i takovéto negativní oznámení má svůj význam z hlediska trvání nároku na náhradu. Tomuto výkladu nasvědčuje znění ustanovení § 34 odst. 4 citovaného zákona, které spojuje s neprovedením přiměřených opatření k zabránění škod způsobených zvěří následek spočívající ve snížení náhrady škody podle míry zavinění poškozeného. Toto ustanovení by nemělo smysl, jestliže by stejná okolnost vedla ve smyslu ustanovení § 36 odst. 1 zákona č. 23/1962 Sb. k zániku nároku. /10/

Z ustanovení § 36 odst. 5 zákona č. 23/1962 Sb. vyplývá, že soud může projednat nárok na náhradu škody podle tohoto zákona jen tehdy, proběhlo-li ve věci rozhodčí řízení a je-li rozhodnutí rozhodčí komise neúčinné. Předchozí řízení před rozhodčí komisí je podmínkou soudního řízení, jejíž nedostatek je neodstranitelný (§ 103 a § 104 odst. 1 o. s. ř.). Nárok na náhradu škody zaniká (jde tu o prekluzivní lhůtu), jestliže nebyl uplatněn u soudu do 30 dnů ode dne, kdy bylo poškozenému účastníkovi doručeno předsedou rozhodčí komise vyrozumění, že rozhodnutí rozhodčí komise pozbyla účinnosti potom, co některý z účastníků rozhodčího řízení vyslovil s rozhodnutím rozhodčí komise nesouhlas v 15denní lhůtě ve smyslu ustanovení § 36 odst. 5 zákona č. 23/1962 Sb.

Ustanovením § 36 odst. 5 zákona č. 23/1962 Sb. je založena pravomoc soudů pro rozhodování o nárocích na náhradu škody, vzniklé výkonem práva myslivosti a zvěří, za splnění ostatních podmínek stanovených v tomto zákoně, a to i v případě, že jde o nároky mezi socialistickými organizacemi (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 114/1967 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

Poznámky pod čarou:

- 1) zákona č. 40/1964 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 70/1983 Sb.)
- 2) zákon č. 40/1964 (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 70/1983 Sb.)
- 3) Viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 29/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR
- 4) Srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 9/1977 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- 5) Viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 15/1986 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- 6) Viz zejména sborník III Nejvyššího soudu ČSSR „Nejvyšší soud o občanském soudním řízení v některých věcech pracovněprávních, občanskoprávních a rodinněprávních“, SEVT, Praha 1980, str. 354 – 356, a rozhodnutí uveřejněná pod č. 113/1967 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR a pod č. 70/1971, č. 19/1981 a č. 24/1982 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- 7) Viz k tomu rozhodnutí uveřejněné pod č. 13/1986 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.
- 8) zákona č. 40/1964 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 70/1983 Sb.)
- 9) v SSR ze znění zákonů č. 159/1971 a č. 100/1977 Sb. i vyhlášky č. 171/1975 Sb.

10) Viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 32/1986 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek